

T.C.
AİLE VE
SOSYAL POLİTİKALAR
BAKANLIĞI

**Aile ve Toplum Hizmetleri
Genel Müdürlüğü**

Gç Afet ve Acil Durumlarda Psikososyal Destek Hizmetleri Daire Başkanlığı

Afet ve Acil Durumlarda Psikososyal Destek Hizmetleri

T.C.
AİLE VE
SOSYAL POLİTİKALAR
BAKANLIĞI

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

PSİKOSOSYAL DESTEK NEDİR?

“**Psikososyal**” kelime anlamıyla birbirini sürekli etkileyen psikolojik ve sosyal etkilerin hareketli ilişkisi anlamına gelirken; **afetlerde psikososyal destek**; afet sonrası ortaya çıkabilecek psikolojik uyumsuzlukların bozuklukların önlenmesi, aile ve toplum düzeyinde ilişkilerin yeniden kurulması/geliştirilmesi, etkilenenlerin ‘normal’ yaşamlarına geri dönmesi sürecinde kendi kapasitelerini fark etmeleri ve güçlenmelerinin sağlanması, toplumda gelecekte ortaya çıkması muhtemel **afet ve acil durumlara** başa çıkma/iyileşme/toparlanma becerilerinin artırılması ve yardım çalışanlarının desteklenmesini içeren ve afet döngüsünün her aşamasında yürütülen çok disiplinli hizmetler bütünü olarak ifade edilebilir.

T.C.
AİLE VE
SOSYAL POLİTİKALAR
BAKANLIĞI

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Afet Nedir?

İnsanlar ve ülkeler için fiziksel, sosyal ve ekonomik kayıplar doğuran, normal yaşamı ve insan faaliyetlerini durdurarak ve/veya kesintiye uğratarak toplulukları etkileyen doğal, teknolojik ya da insan kökenli olayları ifade eder.

Acil Durum Nedir?

İnsan hayatı, refahı, mülk ve çevre açısından doğrudan tehdit oluşturan her tür durumu ifade eder.

Afet ve Acil durumlarda psikososyal destek;

- Empati, anlama ve duyarlılık yoluyla etkilenenlere psikolojik destek vermek, psikiyatrik hizmetlere ihtiyacı bulunanları belirlemek ve yönlendirmek,
- Yardım çalışmalarının tamamının, etkilenen toplumun nüfus yapısı, sosyal, kültürel, etnik koşullarına uygun şekilde sürdürülmesini sağlamak,
- Bireylerin, toplumun ve kurumların ihtiyaç duyduğu bilgileri yaymak,
- Toplum katılımı ve gönüllülüğün desteklenmesi yoluyla, bireylere, ailelere ve topluma kendi ihtiyaçlarını belirlemeleri, çözüm için harekete geçmeleri ve kendi kendine yardım becerileri geliştirmelerini sağlamaları konusunda destek olmak,

Afet ve Acil durumlarda psikososyal destek;

- Toplumda var olan hizmetler ile toplumsal ihtiyaçların buluşmasını sağlamak,
- Bireylerin, ailelerin ve toplumun kendi ihtiyaçlarını karşılamasına ve sorunlarının çözümüne yönelik projeler uygulamasını ve/veya projelere katılmasını destekleyerek, gelecekte ortaya çıkması olası acil durumlara hazırlıklı olmasını sağlamak,
- Afet ve acil durumlarda çalışacak kurum ve kuruluşlar arasında işbirliğini geliştirmek,
- Yardım çalışmalarına yönelik; ekip ilişkileri, iletişim becerileri, afetten etkilenenlerle ilişkiler konularıyla ilgili bilgileri ve kendi kendine yardım yollarını aktarmak, ayrıca ihtiyaç duydukları psikolojik destek çalışmalarını yürütmektir.

T.C.
AİLE VE
SOSYAL POLİTİKALAR
BAKANLIĞI

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

AFET VE ACİL DURUMLARDA PSİKOSOSYAL MÜDAHALE

Afetler ve acil durumlarda psikososyal müdahale, afetler sonrasında etkilenen bireylerin, normal yaşantılarına geçiş sürecini hızlandırmaya ve toplumun var olan gereksinimlerini tespit ederek; gelecekte ortaya çıkması olası afetlerle başa çıkma, müdahale edebilme kapasitesinin ve iyileşme/toparlama becerilerinin artırılmasına ve yardım çalışanlarının desteklenmesine yönelik etkinlik ve hizmetler bütünü olarak ifade edilebilir.

T.C.
AİLE VE
SOSYAL POLİTİKALAR
BAKANLIĞI

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

PSİKOSOSYAL MÜDAHALE ARAÇLARI

- 1) İhtiyaç ve Kaynak Değerlendirmesi
- 2) Psikolojik İlk Yardım
- 3) Sevk Etme ve Yönlendirme
- 4) Bilgi Merkezi Oluşturma
- 5) Toplumu Harekete Geçirme
- 6) Sosyal Projeler
- 7) Eğitimler
- 8) Çalışana Destek

PSİKOSOSYAL MÜDAHALE ARAÇLARI

1) İhtiyaç ve Kaynak Değerlendirmesi

Afet ve acil durumların hemen sonrasında yapılan ilk psikososyal müdahaledir. Bu değerlendirme; etkilenenlerin etkilenme dereceleri ve şekilleri, içinde buldukları sorunlar ve ihtiyaçlar, toplumda varolan kaynak kişi/kurumlar, bunların çalışma şekilleri, varolan hizmetler/sunuş şekilleri ve uygulanacak psikososyal müdahale planının ana hatlarıyla oluşturulması olarak özetlenir. Uzmanlar tarafından gözlemlere ve genel bilgilere dayanan ihtiyaç ve kaynak değerlendirme yapılabileceği gibi; durum “psikososyal ihtiyaç belirleme formu” gibi araçlarla da değerlendirilebilir. Hangi yöntemin kullanılacağı afet/acil durumun niteliğine ve etkileme şekline göre değişir.

T.C.
AİLE VE
SOSYAL POLİTİKALAR
BAKANLIĞI

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

PSİKOSOSYAL MÜDAHALE ARAÇLARI

Eğer çok hızlı bir değerlendirme yapmak gerekiyorsa öncelikle genel değerlendirme yapılması ilerleyen zaman içinde detaylı uygulamalara gidilmesi uygun olacaktır. İhtiyaç ve kaynak değerlendirmesinde süreç, genel bilgiden özel bilgiye doğru gittiğinden; genel ihtiyaçların belirlenmesini takiben özel ihtiyaçlara yönelik daha ayrıntılı bir toplum değerlendirmesi yapılır.

PSİKOSOSYAL MÜDAHALE ARAÇLARI

2) Psikolojik İlk Yardım

İhtiyaç ve kaynak değerlendirilmesi ile eş zamanlı başlayan bir psikososyal müdahaledir. Psikolojik ilk yardım, afet/acil durumdan etkilenenlerin duygularını ve yaşadıklarını ifade etmelerine olanak verilmesi ve temel psikolojik bilgilerin iletilmesi aracılığıyla rahatlamlarına, yaşadıkları ve hissettiklerini anlamlandırmalarına yardımcı olmayı hedefler.

Psikolojik ilk yardım bireyler ve gruplarla yapılan görüşmelerde uygulanabileceği gibi, bilgilendirme amacıyla broşürlerin hazırlanıp dağıtılması, medya araçlarının kullanılması, panel, sempozyum gibi toplantılarının düzenlenmesi yollarıyla da uygulanabilir. Çok sayıda kişinin etkilendiği durumlarda bütün yolların kullanılması uygun olacaktır.

PSİKOSOSYAL MÜDAHALE ARAÇLARI

3) Sevk Etme ve Yönlendirme

İhtiyaç/kaynak değerlendirmesi ve psikolojik ilk yardım süreçleri sırasında ciddi psikolojik ve Psikiyatrik hizmetlere ihtiyaç duyanların (anormal davranışları olanlar, bilişsel bozuklukları devam edenler gibi) tedavi için bölgedeki uzmanlara (psikolog, psikiyatrist) ve kurumlara (akıl ve ruh sağlığı hastaneleri, psikiyatri hastaneleri, hastanelerin psikiyatri klinikleri gibi) yönlendirilmesini içeren bir psikososyal müdahaledir.

PSİKOSOSYAL MÜDAHALE ARAÇLARI

4) Bilgi Merkezi Oluşturma

Bilginin ihtiyaç duyan herkesle paylaşıldığı, ihtiyaçların ve kaynakların bulunduğu, kolay ulaşılabilir ve kullanılabilir bir bilgi merkezinin oluşturulması şeklinde bir psikososyal müdahaledir. Afetlerin ardından yaşanan kaos ortamında doğru bilgiye ulaşmak hayati önem taşıdığından; bilgi merkezinin afetin hemen ardından oluşturulması ve uzun bir süre işletilmesi, belki de hiç sonlandırılmaması önerilmektedir.

T.C.
AİLE VE
SOSYAL POLİTİKALAR
BAKANLIĞI

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

PSİKOSOSYAL MÜDAHALE ARAÇLARI

5) Toplumu Harekete Geçirme

Afetlerden etkilenen bir toplumun farkına vardığı bazı ortak ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla iç ve dış kaynaklardan yararlanarak sorunlara çözüm bulmak için bireylerin, ailelerin ve toplumun harekete geçmesini sağlamayı ifade eder.

Toplumu harekete geçirmede temel yönelim bireyin kendi kendine yardım edebilme becerisini artırmaktır. Bunun için kapsamlı bir durum/ihtiyaç değerlendirmesi, toplumsal kaynakların belirlenmesi, incelemeler doğrultusunda eylem planı hazırlanması, sürecin izlenmesi ve değerlendirilmesi gerekmektedir.

Toplum katılımı uygulamalarında toplumun başa çıkma alışkanlığı ve geleneği, geçmiş dönem ilişki ve örgütlenme yapısının incelenmesi/dikkate alınması, çalışmaları kolaylaştırıcı rol oynayacaktır.

PSİKOSOSYAL MÜDAHALE ARAÇLARI

6) Sosyal Projeler

Afetlerden sonra yaygınlıkla kullanılan psikososyal müdahalelerden biridir. Bu projeler, etkilenen bireylerin ihtiyaç ve sorunları doğrultusunda harekete geçmelerine, başa çıkma kapasitelerinin gelişmesine, afet sonucunda kaybolan yaşamın kontrolünü yeniden sağlama duygusunu hissetmelerine ve sorumluluk almalarına fırsat veren projelerdir.

7) Eğitimler

En yaygın kullanılan psikososyal müdahalelerdendir. Gerek afetten etkilenenlere, gerekse psikososyal destek uygulamalarında çalışılan ve/veya çalışma olasılığı bulunan kişilere (psikologlar, sosyal hizmet uzmanları, kamp yöneticileri, öğretmenler, sivil toplum örgütü çalışanları, toplum liderleri gibi) eğitim yoluyla ulaşmak önemlidir.

PSİKOSOSYAL MÜDAHALE ARAÇLARI

8) Çalışana Destek

Yardım çalışanlarına yapılan psikososyal müdahalenin en genel ifadesidir. Çalışana destek uygulamaları, afet yardım hizmetleri sırasında kullanılacak bilgilerin, broşürler, toplantılar ve benzeri etkinliklerle yardım çalışanlarına iletilmesi, paylaşım ve destek toplantıları düzenlenmesi, çalışanları etkileyen olumsuz faktörlerin belirlenmesi ve bu faktörlerin etkilerinin azaltılması yönünde girişimlerde bulunulması etkinliklerini içerir. Yardım çalışanlarının, çalışmalarını yürütürken afetten etkilenen kişilerle kurdukları iletişimden, kime, hangi yardımı, ne şekilde yapacağı noktasına kadar gelen süreçte uygun şekilde bilgilendirilmesi ve desteklenmesi de bu psikososyal müdahalenin bir parçası olmaktadır.

PSİKOSOSYAL MÜDAHALELERDE TEMEL İLKELER

- ✓ Müdahaleler toplumu temel alan bir bakış açısına sahiptir ve bu alanda uzman kişilerce yürütülür.
- ✓ Afetlere müdahale (acil yardım), iyileştirme, geliştirme ve zarar azaltma/hazırlık dönemlerinde psikososyal çalışanları, yardım ekibinin bir parçası olarak hareket eder.
- ✓ Müdahalelerde; etkilenenler pasif mağdurlar değil, hayatta kalmayı başarmış güçlü kişiler olarak ele alınır.
- ✓ Müdahalelerin tamamında, yararlananların kapasitelerinin gelişimini ve hizmetlerin sürdürülebilirliğini sağlamak esastır.
- ✓ Müdahalelerin tamamında kültürel, politik, dini, etnik yapılar göz önünde bulundurularak, toplumsal bağların yeniden inşası ve korunması sağlanır.

PSİKOSOSYAL MÜDAHALELERDE TEMEL İLKELER

- ✓ Müdahaleler, hem sosyal yapıyı güçlendirmeyi ve sağlamlaştırmayı, hem de sorunlarla başa çıkma konusundaki var olan kapasite ve becerileri geliştirmeyi amaçlar.
- ✓ Müdahalelerde, tanımlar, amaçlar ve yöntemlerin, etkilenen kişiler ya da etkilenen kitlenin temsilcileriyle birlikte belirlenmesi ve tam katılımın sağlanması esastır.
- ✓ Müdahalelerde, basit, açık ve güvenilir bilgi akışını sağlamak, bunu sürdürmek ve hedef kitlenin bilgiye erişmesini sağlamak önemlidir.
- ✓ Müdahalelerde afet sonrasında etkilenenlerde ortaya çıkmış psikolojik, fizyolojik, zihinsel, davranışsal tepkilerin anormal bir duruma verilen normal tepkiler olduğu vurgulanır.
- ✓ Etkilenenlerin ihtiyaçlarına yönelik psikososyal müdahaleler planlanırken; bölgenin psikososyal iyilik halinin afet öncesinde nasıl olduğu, afet sırasında nasıl bozulduğu, varolan stres etkenlerini ve bunlarla başa çıkma mekanizmalarının neler olduğu değerlendirilir.

PSİKOSOSYAL MÜDAHALELERDE TEMEL İLKELER

- ✓ Etkilenenlerin beslenme, barınma gibi birincil ihtiyaçları, psikososyal ihtiyaç/kaynak değerlendirmesi sırasında gözetilir ve önceliği vardır. Birincil ihtiyaçlar karşılanmadan, psikososyal ihtiyaçları karşılayacak müdahaleler yapmak başarıyla sonuçlanmayacaktır.
- ✓ Müdahaleler, özel ihtiyaçların ortaya çıktığı ve kendine özgü özellikleri olan karmaşık durumlar dikkate alınarak planlanır, birincil ihtiyaçların yanında ortaya çıkabilecek diğer ihtiyaçlar da hesaba katılır.
- ✓ Yardımlardan yararlanan birey, aile, grup ve toplulukların, yaşadıkları toplum içinde etiketlenmemelerine dikkat edilir.
- ✓ Yardıma ihtiyaç duyanlara daha kolay ve hızlı ulaşabilmek amacıyla; psikososyal eğitimlerde ekip personeli, yerel personel ve gönüllülere öncelik verilir. Bu kişiler başa çıkma yollarını öğrenirlerse hem kendilerine hem de etkilenenlere yardım edebilirler.

PSİKOSOSYAL MÜDAHALELERDE TEMEL İLKELER

- ✓ Müdahalelerde; yerel çalışanlar, yerel organizasyonlar ve gönüllüler yerel halkın öncelikleri, endişeleri ve ihtiyaçları konularında güvenilir bilgi sağlamak için değerlendirilir.
- ✓ Afetin ilk döneminde (akut donem), etkilenen bölgede yürütülen psikososyal müdahaleler bilimsel araştırmalara kaynak olması amacıyla kullanılamaz.
- ✓ Stresle başa çıkma, etkilenenlerle iletişim, kişisel bakım ve bunun gibi bilgilerin; yardım çalışanlarına, hazırlık dönemindeki psikososyal çalışmalarla aktarılmış olmasına dikkat edilir.

Psikososyal destek uygulamaları, diğer bir deyişle psikososyal müdahaleler gerçekleştirildikleri dönem ve yere göre değişiklik göstermektedir.

AFET VE ACİL DURUM FAALİYETLERİNİN DÖNEMLERİ

Afetler kökenleri ve meydana geliş hızlarına göre türlere ayrılmaktadır.

Kökenlerine göre afetler:

- ✓ Doğal Afetler (Deprem, tsunami, sel, heyelan, yangın gibi)
- ✓ Teknolojik Afetler (Nükleer patlamalar, kimyasal/radyoaktif sızıntılar gibi)
- ✓ İnsan Kökenli Afetler (Bölgesel/iç savaşlar ve çatışmalar, patlamalar, terör olayları, kitlesel göçler gibi)

Meydana geliş hızına göre afetler:

- Ani Gelişen Afetler (Deprem, çığ, hortum gibi)
- Yavaş Gelişen Afetler (Kuraklık, erozyon, küresel ısınma gibi)

olarak sıralanmaktadır.

Kökenleri ve gelişim hızları ne olursa olsun, afet ve acil durumlarla ilgili etkinlikler 4 ana dönemde ele alınabilir. Bunlar;

1. Acil Yardım (Müdahale) Dönemi

Bir afetin oluşunu takip eden ve afetten hemen sonra başlayarak, afetin büyüklüğüne bağlı olarak genellikle 1-3 aylık bir süre içerisinde sürdürülen etkinlikleri ifade eder.

2. İyileştirme Dönemi

Afetin sonrasında; etkilenen toplumun haberleşme, ulaşım, su, elektrik, kanalizasyon, eğitim, uzun süreli geçici iskân, ekonomik ve sosyal faaliyetler gibi hayati ihtiyaçlarının en alt düzeyde karşılanabilmesi için gereken etkinlikleri içerir.

3. Geliştirme Dönemi

Afet ve acil durumlardan etkilenen veya zarar gören tüm insan aktivitelerinin olaydan önceki düzeyden daha ileri bir düzeyde karşılanabilmesi hedefiyle, toplumun afet/acil durum nedeniyle bozulmuş olan ekonomik, sosyal ve psikolojik bütünlüğünün yeniden sağlanmasına yönelik etkinlikleri içerir.

4. Zarar Azaltma ve Hazırlık Dönemi

Afetlere yönelik müdahale stratejilerinin belirlenmesi, acil hizmetlerin planlanması, geçici barınma yerlerinin belirlenmesi, hazırlık eğitimleri, bireylerin, ailelerin, yerel toplulukların ve kuruluşların olası afet zararlarını azaltmak amacıyla alabilecekleri önlemlerin tanımlanması, toplumun bilinçlendirilmesi ve bunlara ilişkin yatırımların yapılması etkinliklerini içerir.

Afet/Acil Durum Etkinliklerinin Dönemleri

Birbiriyle iç içe girmiş, birbirini takip etme zorunluluğu olan, bir önceki safhada yapılan çalışmaların bir sonraki safhada yapılacak olanları büyük ölçüde etkilediği ve süreklilik göstermesi gereken bu etkinlikler, afet halkası veya afet zinciri olarak düşünülebilir.

Bu afet zincirinde psikososyal uygulamalar, *Acil Yardım*, *İyileştirme*, *Geliştirme*, *Zarar Azaltma* ve *Hazırlık* dönemlerinde kendini göstermektedir.

DÖNEMLERE GÖRE PSİKOSOSYAL UYGULAMALAR

ACIL YARDIM DÖNEMİ

Acil Yardım Dönemi, afetin hemen ardından başlayarak, yaklaşık 3 ay süren ve insanların normal yaşantılarına dönmeye başladıkları “iyileştirme Dönemi”ne kadar süren dönemdir.

0-1 Hafta

Amaç

Bu dönemde amaç, acil dönem durum belirleme çalışmalarının yapılmasıdır. Temel prensipler ve psikososyal müdahale araçları dikkate alınarak psikososyal destek hizmetlerinin kimlere, nasıl ve nerede sunulacağını belirleyici çalışmalar bu dönemde yapılır. Bu çalışmalar afet müdahale hizmetlerinin koordine edildiği merkezde ve afetin meydana geldiği bölgede/alanda yapılacak çalışmalar olarak sınıflandırılabilir.

DÖNEMLERE GÖRE PSİKOSOSYAL UYGULAMALAR

Koordinasyon Merkezinde Yapılacak Psikososyal Uygulamalar

- ✓ Psikososyal uzmanların ekipte/alanda çalışmak üzere görevlendirilmesi
- ✓ Psikososyal belgelerin (broşür, sunum, rehber gibi) ekibe/alana gönderilmesi, ihtiyaç halinde yeni belgelerin hazırlanması
- ✓ Psikososyal alanda eşgüdümlü çalışılan diğer paydaşların (üniversiteler, sivil toplum örgütleri, kamu kurum ve kuruluşları gibi) haberdar edilmesi ve harekete geçirilmesi
- ✓ Duruma göre, kayıtlı gönüllüler arasından, alanda çalışmak üzere görevlendirme yapılması
- ✓ Afet bölgesinde yardım etmek üzere görevli müdahale ekiplerine psikolojik ilk yardım, stresle başa çıkma, gidilecek bölgenin sosyoekonomik yapısı gibi konular ile ilgili bilgilendirme (uyum eğitimi) yapılması
- ✓ Gerektiğinde; görevli olarak afet bölgesine giden çalışanların ailelerine psikososyal destek verilmesi
- ✓ İzleme, değerlendirme ve raporlama süreçlerinin takip edilmesi

DÖNEMLERE GÖRE PSİKOSOSYAL UYGULAMALAR

Alanda Yapılacak Psikososyal Uygulamalar

- ✓ Afet/acil durum bölgesine yönelik ihtiyaç ve durum değerlendirmesi yapılarak raporlanması
- ✓ Bilgi merkezinin kurulması; afetin ilk etkilerine ait bilgilerin yayılması, duyuru ve ilan panolarının oluşturulması, hizmet sunulan kişilere ait bilgilerin kaydedilmesi, kayıp aile yakınları için bilgi
- ✓ formları ve ilanlarının hazırlanması ihtiyaç ve kaynak değerlendirmesi sürecinin başlatılması
- ✓ Zarar görebilir/incinebilir grupların belirlenmesi
- ✓ Yardım hizmetleri kampta/çadır kentte sunuluyor ise; psikososyal ofis çadır ve sosyal çadırlar (okul, cami, etkinlik çadır gibi) kurulması için girişimde bulunulması
- ✓ Psikolojik ilk yardım çalışmaları için müdahale planı çıkarılması ve planın uygulanması,

DÖNEMLERE GÖRE PSİKOSOSYAL UYGULAMALAR

Alanda Yapılacak Psikososyal Uygulamalar

- ✓ Var olan ruh sağlığı merkezleri (psikiyatri klinikleri, hastaneler gibi) ve toplum merkezleri gibi kaynaklarının belirlenmesi
- ✓ Hastaneler, okullar gibi yerlerin ihtiyaç- kaynak değerlendirmesi için ziyaret edilmesi
- ✓ Yerel çalışanların ve toplum liderlerinin belirlenmesi
- ✓ Kaynakların (kamu kurum/kuruluşları, sivil toplum örgütleri ve diğer kişi ve kurumlar gibi) belirlenmesi, hizmet sunma koşullarının öğrenilmesi
- ✓ Psikososyal uygulamalarda görev alacak gönüllülerin bulunması, eğitimi, hizmetlere yönlendirilmesi ve takibi

DÖNEMLERE GÖRE PSİKOSOSYAL UYGULAMALAR

Alanda Yapılacak Psikososyal Uygulamalar

- ✓ Yerel, kültürel, dini ve manevi destek sistemleri ve geleneklerin öğrenilmesi ve bu bilginin diğer yardım çalışanlarıyla paylaşılması
- ✓ Psikolojik ilk yardım müdahalesi kapsamında; bireysel görüşmelerin yapılması, sevk etme ve yönlendirme sisteminin alt yapısının oluşturulması, paylaşım grupları ve çadır/ev ziyaretleri düzenlenmesi
- ✓ Kültürel başa çıkma mekanizmalarının desteklenmesi (cenaze törenleri, dini ve kültürel adetler, yas dönemine ait gelenekler gibi)
- ✓ Hedef kitlelere yönelik etkinlikler düzenlenmesi (çocuklarla oyun etkinlikleri, kadınlarla toplantılar, yaşlılarla bilgilendirme amaçlı görüşmeler gibi)

DÖNEMLERE GÖRE PSİKOSOSYAL UYGULAMALAR

1 Hafta – 3 Ay

Amaç

Bu dönemde psikososyal müdahale araçları ve temel prensipler doğrultusunda bir önceki dönem başlatılmış olan çalışmalar sürdürülür. Etkilenenlerin normal yaşamlarına dönmelerini kolaylaştırıcı etkinlikler ve psikososyal eğitimler özellikle bu dönemde önem kazanır. Daha sonraki dönemlerde yürütülecek psikososyal çalışmaların planlanması ve alt yapısının hazırlanması da bu dönemde yapılır. Bu planlama ve hazırlık çalışmaları için psikososyal destek ofisleri kurulabilir.

DÖNEMLERE GÖRE PSİKOSOSYAL UYGULAMALAR (1 Hafta – 3 Ay)

İhtiyaç ve Kaynak Değerlendirme (İlk dönemden devam)

- ✓ Afetin etki alanındaki idari birimler (il, ilçe gibi) hakkında bilgi toplanması (yerel halk ve toplum liderleri ile görüşmeler, ihtiyaç ve değerlendirme formları, bölgenin özellikleriyle ilgili resmi kayıtlar, yerel yöneticilerle ve diğer ilgili kişi ve kurumlarla görüşmeler gibi) bilgilerin sürekli güncellenmesi ve raporlanması
- ✓ Bölgede bulunan diğer kaynak kişi ve kurumlarla düzenli iletişim sisteminin kurulması, toplantılar düzenlenmesi
- ✓ Varolan ruh sağlığı merkezleri (psikiyatri klinikleri, devlet hastaneleri, özel hastaneler, askeri hastaneler) ve ilgili kurumlara sevk etme ve yönlendirme sisteminin kurulması
- ✓ Yardım hizmetleri kampta/çadır kentte sunuluyor ise; hizmet verilen kitleye ait bilgilerin (nüfus, yaş, cinsiyet, ihtiyaçlar, kaynaklar gibi) güncellenmesi, kamp/çadır kent yönetimine etkilenen kişilerden katılımın sağlanması

DÖNEMLERE GÖRE PSİKOSOSYAL UYGULAMALAR

Genel Psikososyal Uygulamalar

- ✓ Yerel psikososyal çalışanlarının işe alım sürecinin tamamlanması ve psikososyal eğitimlerin verilmesi
- ✓ Gönüllüler ve toplum liderlerine yönelik psikososyal eğitimlerin verilmesi
- ✓ Zarar görebilir/incinebilir grupların ihtiyaçlarına yönelik kaynak bulma çalışmaları ve hizmet programları yürütülmesi
- ✓ Alanda düzenlenen psikososyal toplantılara katılım sağlanması
- ✓ Psikososyal broşürlerin gerekiyorsa güncellenmesi, günlük kullanım diline çevrilmesi, kültürel adaptasyonunun yapılması ve ihtiyaç duyulması halinde yeni broşürler oluşturulması ve basımı ve dağıtımı

DÖNEMLERE GÖRE PSİKOSOSYAL UYGULAMALAR

Genel Psikososyal Uygulamalar

- ✓ Medya araçları, toplantılar, afiş ve posterler, toplantılar aracılığı ile; afetlerin psikososyal etkileri ya da ihtiyaç duyulan diğer konularda bilgilendirme çalışmaları yapılması
- ✓ Bilgi merkezi ve uzun dönem psikososyal çalışmalarının hazırlıkları için psikososyal ofis/iletişim noktalarının oluşturulması
- ✓ Psikiyatrik müdahale ya da uzun süreli psikolojik danışmanlık ihtiyacında olan kişilerin sevk edilmesi/yönlendirilmesi

DÖNEMLERE GÖRE PSİKOSOSYAL UYGULAMALAR

Toplum Harekete Geçirme Uygulamaları

- ✓ Toplumda ortak sorun/ihtiyaçlar ve bunlara yönelik kaynaklar değerlendirilerek, bireylerin kendi ihtiyaçlarını karşılamak ya da sorunlarını çözmek için harekete geçmelerine olanak veren kısa süreli sosyal projeler uygulanması
- ✓ Etkilenen bireylerin yardım faaliyetlerine katılımlarını teşvik edecek ve kolaylaştıracak düzenlemeler yapılması

DÖNEMLERE GÖRE PSİKOSOSYAL UYGULAMALAR

Çalışana Destek Uygulamaları

- ✓ Yardım çalışanlarına yönelik; paylaşım toplantıları, bireysel ve grup görüşmeleri, broşür dağıtımını ile bilgilendirme yapılması
- ✓ Çalışanların ihtiyacına yönelik stresle başa çıkma, iletişim ve benzeri konularda eğitimler düzenlenmesi
- ✓ Çalışanların ihtiyaçlarının, sorunlarının ve stres kaynaklarının belirlenmesi, bu ihtiyaç, sorun ve stres kaynaklarının ortadan kaldırılması yönünde girişimlerde bulunulması, gerekiyorsa bu konuda çalışmalar yapılması (sosyal etkinlikler düzenlemek gibi)

DÖNEMLERE GÖRE PSİKOSOSYAL UYGULAMALAR

İdari Uygulamalar

- ✓ İzleme ve değerlendirme
  - Raporlama (günlük-haftalık-aylık), dosyalama, arşivleme
  - Görüntüleme (film ve fotoğraf)

- ✓ Toplantılar
  - Yerel çalışanlar ile yapılan toplantılar (günlük- haftalık)
  - Ekip yöneticileri ile yapılan toplantılar (haftalık toplantı-günlük bilgilendirme)

DÖNEMLERE GÖRE PSİKOSOSYAL UYGULAMALAR

Gönüllü Organizasyonu

- _ Gönüllü arama, seçim ve kabul çalışmaları
- _ Gönüllü eğitimleri
- _ Gönüllülerin var olan psikososyal çalışmalara katılımının sağlanması yada ihtiyaçlar doğrultusunda yeni çalışma programlarının oluşturulması

DÖNEMLERE GÖRE PSİKOSOSYAL UYGULAMALAR İYİLEŞTİRME – GELİŞTİRME DÖNEMLERİ

Amaç

İyileştirme dönemi afetin ardından başlayan, acil yardım dönemini takip eden, insanların normal yaşantılarına geçiş dönemini kapsayan dönemdir. Bu dönem uzun vadeli projelere geçilen, toplumu harekete geçirme ve kendi kendine yardım becerilerinin geliştirilmesi amaçlı etkinliklerin yürütüldüğü bir dönemdir. Yerelde ortak çalışılan organizasyon ya da birimin psikososyal müdahale kapasitenin geliştirilmesi çalışmalarına da bu dönemde başlanır. Geliştirme döneminde ise yerel, ulusal ve uluslararası kurum, kuruluş ve sivil toplum örgütleriyle bağlantıların geliştirilmesine yönelik etkinlikler önem kazanır. Geliştirme döneminde temel amaç yerel psikososyal kapasitenin artırılmasıdır.

T.C.
AİLE VE
SOSYAL POLİTİKALAR
BAKANLIĞI

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

DÖNEMLERE GÖRE PSİKOSOSYAL UYGULAMALAR

İyileştirme döneminde de acil dönemde olduğu gibi

Genel Psikososyal Uygulamalar, Toplumu Harekete Geçirme Uygulamaları , Çalışana Destek Uygulamaları ve İdari Uygulamaları

devam etmektedir.

DÖNEMLERE GÖRE PSİKOSOSYAL UYGULAMALAR

ZARAR AZALTMA VE HAZIRLIK DÖNEMİ

Amaç

Bu dönemde amaç; toplumu afetlere ve etkilerine karşı güçlü hale getirmek, tehlike ve riskleri değerlendirerek kapasite artırımı yoluyla zarar görübilirliği azaltmaktır. Bu amaçla yapılan çalışmalarda bireylerin sosyal işlevselliklerini yeniden kazanmaları, normal yaşantıya hızla dönülmesi, toplumun kendi kendine yardım ve problem çözme süreçlerinin kolaylaştırılması temel alınmaktadır. Bölgesel ve yerel birimleri desteklemek ve güçlendirmek yoluyla psikososyal müdahalenin de etkin ve verimli yürütülmesi sağlanır.

T.C.
AİLE VE
SOSYAL POLİTİKALAR
BAKANLIĞI

TEŞEKKÜRLER

**Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü
Göç Afet ve Acil Durumlarda Psikososyal Destek Hizmetleri
Daire Başkanlığı**